

A Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. magazinja 2011/1. 36. szám

HEREND HERALD

Hercegi esküvő • Herend és a szecesszió • Liszt-év

Királyi nászajándék

120 éve hagyomány

Interjú Kocsis Zoltánnal

Gènie oblige

Liszt Ferenc születésének 200. évfordulójára Magyarországon egész éves rendezvénysorozat veszi kezdetét, melyben a világ a művész minden arcát megismerheti. A virtuóz zeneszerző, az ünnepezt sztár, a magyar világpolgár és a keresztény gondolkodó mind helyet kapnak a változatos ünnepi programokban.

MAGYARORSZÁG
Szívedhez legközelebb

www.itthon.hu

www.liszt-2011.hu

Tisztelt Herend Herald-olvasó!

*„Ím most ifjadik megvényült esztendő,
Tavasza fordul a téli kemény idő,
Újul föld, frissül víz, vigadik az erdő.
Teli szép madarakkal a magas levegő.”*

A MAGYAR TÖRTÉNELEM EGYIK KIEMELKEDŐ ALAKJA, ZRÍNYI MIKLÓS KÖLTŐ ÉS HADVEZÉR, A TAVASZ CÍMŰ KÖLTEMÉNYÉNEK FENTI SORAIVAL KÖSZÖNTÖM TISZTELETTEL ÖNÖKET!

A ki járt már a telet követő, tavaszi időszakban Herenden, az maga is átélhette a környék csak ebben az időszakban megtapasztalható, különleges szépségét. A Herendi Porcelánmanufaktúra Magyarországon, Európa legnagyobb tavanak, a Balatonnak a közvetlen szomszédságában, egyben a Bakony hegység nagyvadakkal gazdag erdőségeinek lábánál fekszik. Ez a földrajzi fekvés adja a természet ébredésének különleges, festői szépségét. A virágzó, majd üde zöld erdők látványa, a manufaktúra belső udvarának virágzó tulipánoktól ékes képe idillikus környezetül szolgál a világ legnagyobb porcelánmanufaktúrája művészetteremtő munkájához. Olyan hely Herend, ahol 185 éve kézzel formázzák és festik a legkülönbözőbb, csodálatos műremekket, ahol a szaktudás nemzeti értéket teremt, ahol kincs a múlt, ahol a porcelánkészítés titkai rejteznek, és ahol nap nap után szépség születik.

Jeles évfordulót ünnepelünk ebben az évben a manufaktúrában, a 160 éves Viktória-minta kerek évfordulóját. Az 1851. évben megrendezett Londoni Világkiállításon Fischer Mór – aki a manufaktúra akkori tulajdonosaként folyamatosan azon munkálkodott, hogy megtalálja és megteremtse a saját stílusát, sőt Herend stílusát – is részt vett. Ezen a kiállításon Herendnek Viktória királynő szívét is sikerült meghódítania. A királynő rendelt egy telt színű, távol-keleti ihletésű, bazsarózsákkal és játékos pillangókkal festett étkészletet. A brit uralkodónő tiszteletére elnevezett mintát a herendi porcelánok rajongói azóta is Viktória-mintaként ismerik. A Viktória-minta részét képező herendi

pillangók sokszínűségükkel, káprázatos porcelántáncukkal és részletesen kidolgozott megjelenésükkel ejtik rabul a szépségre fogékonyakat szerte a világban.

Ahogy ügyelünk a kézi festésű mintáink részleteire, ugyanúgy ügyelünk a tradicionális porcelánkészítés teljes folyamatára. Nem elég tudnunk a porcelánkészítéshez szükséges alapanyagokat és azok arányait. Szükség van a megfelelő minőségű anyagokra, a technológia sokféleségére és pontos ismeretére, a korongosok és a porcelánfestők kimagasló szaktudására és elkötelezettségére. Szükség van fantáziára, álmokra, tervekre, de nem hiányozhat a kimagasló minőségre és a folytonos megújulásra törekvés sem. Ahhoz, hogy Herend porcelánjai – akár a Viktória-mintában látható lepkék – szárnyaljanak, és szépségükkel rabul ejtsenek, ezernyi apró részletnek kell harmonikusan egymáshoz illeszkednie. Csak kiváló minőségű, egyben egyedi porcelán hagyhatja el a manufaktúra kapuit. A herendi porcelán hordozta szépség kortalan és örök!

A 160 éves Viktória-minta tiszteletére e minta megújítását tűztük ki termékfejlesztési tevékenységünk céljává, és a megszületett, szép darabokat sikeresen mutattuk be az idei Frankfurti Vásáron. E jeles évforduló tiszteletére külön Viktória-kiadvánnyal kedveskedünk olvasóinknak. A Viktória-mintát festettük arra a monumentális díszvázára, amelyet a magyar EU-elnökség tiszteletére ajánlódott a Herendi Porcelánmanufaktúra, ezzel is hangsúlyozva Herend magyar örökségi szerepét az Európai Unióban. És ha már a jeles esemé-

nyeknél tartunk, megtiszteltetés volt számunkra, hogy a leendő brit uralkodó, Vilmos herceg és Kate Middleton házasságkötésének emlékére Magyarország hivatalos nászajándéka egy herendi porcelánkészlet volt, amelynek mintája mi más is lehetett volna, mint a 160 éves Viktória-minta mai, megújult változata. Így szolgál keretül a Viktória-minta az 1851. évi Londoni Világkiállítástól máig, az évtized királyi esküvőjéig, és így válik Herend az időtlen szépség és az örök érték szimbólumává. Évszázadok telnek el, generációk nőnek fel, de a porcelán a maga nemes tökéletességével tovább él Herenden. Fennmarad, és hirdeti a művészet időtlenségét, a szépség dicséretét!

Magazinunkban megismerkedhetnek a magyar EU-elnökség egyik fontos helyszínéül szolgáló Grassalkovich-kastély gyönyörű herendi porcelánjaival, megtudhatják, hogy mi a véleménye Liszt Ferencről a magyarországi Liszt-év nagykövetének, Kocsis Zoltánnak. Egy másik cikk, amit szívesen ajánlok, a Herendi Porcelánmanufaktúra szecessziós használati és dísz tárgyaitól szól, amelyek annak idején a Párizsi Világkiállításon is óriási sikert arattak.

Ezekkel a gondolatokkal ajánlom figyelmükbe mostani lapszámunkat, és bízom abban, hogy magazinunk elnyeri tetszésüket. Írásainkhoz jó szórakozást, kellemes időtöltést kívánok!

Tisztelettel köszönti Önt,

Dr. Simon Attila
vezérigazgató

HEREND HERALD

4

Tartalom

3-5. □ *hírvilág*

Frankfurti Vásár 2011.
Kézműves hungaricum az élményterminálon
Porcelán a kastélyban
Kiállítás az Anna-bál helyszínén
Kultúra és borok a kávéházban

6-8. □ *hercegi esküvő*

Valóságos tündérmese

9. □ *ritka mesterségek*

Minőség és bizalom

10. □ *interjú*

Liszt-év – beszélgetés Kocsis Zoltánnal

12. □ *EU - Gödöllő*

Tovább szépült a Gödöllői Királyi Kastély
és a park

14. □ *stílus*

Herend és a szecesszió

16. □ *festészet*

Csontváryt látni kell

18. □ *mestermunkák*

Porcelánfestő mesterek munkái

19. □ *herbária*

Ma is élő hagyomány

20. □ *gasztronómia*

Apicius receptek

6-8

10

12

Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. •

Felelős kiadók: Dr. Simon Attila, Dr. Kőrös Endre
H-8440 Herend, Kossuth Lajos u. 140. •
Tel: +36 88 523 185, +36 88 523 100 • Fax: +36 88 261 518 •
E-mail: info@herend.com • www.herend.com

Kiadja a Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. megbízásából a

STUDIO2000 Kft. •

Felelős szerkesztő: Ékes János
H-1026 Budapest, Pasaréti út 125. • Tel: +36 1 251 2768 •
Fax: +36 1 273 1215 • E-mail: info@studio2000kiado.hu
Hirdetésfelvétel: media.ertesites@studio2000kiado.hu

Frankfurti Vásár 2011.

Az elhúzódó gazdasági válság ellenére is sikeres Herendi-bemutató

Február 11. és 15. között rendezték meg a társaságunk számára legjelentősebbnek számító szakvásárt, a Frankfurti „Ambiente” Nemzetközi Vásárt. Az asztalkultúra-kategóriába tartozó kiállítók most második éve új helyen – a korábbi 10. csarnok állandó bemutatótermei helyett –, ideiglenesen felállított standokon, a 4. csarnokban kaptak helyet.

A Herendi bemutatóterem a 2010-es vásárra tervezett, új installációval és bútorokkal került berendezésre. Az újdonságok közül kiemelt szerepet kaptak az idén 160. évfordulóját ünneplő

Viktória-mintánk különböző szín- és dekorációs változatai, illetve bonbonnierek, áttört tálak – és egyben ezek bizonyultak a legsikeresebbnek is! A limitált példányszámban készített, különleges dísztárgyakra és figurákra ugyancsak élénk érdeklődés mutatkozott.

Meghívott ügyfeleink közül legtöbben angol, orosz és német területről képviseltették magukat, de partnereink Ausztráliától Azerbajdzsánon át Bermudáig a világ minden tájáról felkeresték a kiállításunkat. Számos új érdeklődővel is sikerült kapcsolatot kialakítani, főleg az ázsiai régióból.

Az eredmények között még több, 2011-ben megrendezendő Herendi-kiállításra és festőbemutatóra vonatkozó tárgyalást is elkönyvelhettünk. Ezek közül a legkorábbiak és talán legjelentősebbek már tavasszal a brit fővárosban lesznek megtartva, ahol Herend korábbi kapcsolatai a királyi családdal és az április 29-re tervezett „királyi esküvő” különleges apropót adnak a Herendi-eseményeknek.

Kézműves hungaricum az élményterminálon

A VILÁG NAGYVÁROSAIBAN TALÁLHATÓ HERENDI MÁRKABOLTOKON KÍVÜL KIEMELTEN FONTOS SAJÁT BOLTHÁLÓZAT ÜZEMELTETÉSE MAGYARORSZÁGON.

Az egységes arculattal, szolgáltatásokkal, Herendtől megszokott minőséggel és választékkal tizenegy helyen találkozhatnak hazánkban. A márkaboltok hagyományosan egy-egy ismert herendi dekoráció nevét viselik. A Liszt Ferenc repülőtér új büszkeségében, a SkyCourt élményterminálon nyíló márkabolt esetében is ezt a hagyományt követték. A manufaktúra számára is kiemelt jelentőségű „ékszerdoboz” a márciusban nyíló, tizenkettedik hivatalos üzlet, az „Eden” márkabolt a több mint 16 ezer különböző dekoráció közül az elmúlt évek egyik legsikeresebb mintájának nevét kapta. Az Eden-minta bájos, könnyed pillangója a repülés örök vágyát szimbolizálja – ahogy az élményterminál építészeti megoldásai is –, elnevezése pedig egyaránt utal az üzlet pazar választékára és az édeni vásárlási körülményekre.

Porcelán a kastélyban

TEKINTETTEL A 2009 MÁJUSÁTÓL 2010 ŐSZÉIG
MAGYARORSZÁG TIZENKÉT KASTÉLYÁBAN MEGRENDEZETT,
„HEREND A KASTÉLYBAN” CÍMŰ VÁNDORKIÁLLÍTÁS SIKERÉRE,
2010 SZEPTEMBERÉBEN, GÖDÖLLŐN EGY ÚJ SOROZAT INDULT.

Az arisztokrácia 19–20. századi életformáját a herendi porcelánok segítségével megidéző kiállítás a következő két évben a szomszéd országok kastélyaiban lesz látható, különös tekintettel azokra, amelyeknek az egykori lakói kedvelték, vásárolták a herendi porcelánokat, sőt sok esetben egy-egy dekoráció a mai napig őrzi a nevüket.

Májustól így Güssingben, a Batthyány-család ősi, romantikus várkastélyában is megtekinthető lesz egy különleges válogatás a herendi porcelánremekekből. A család herendi porcelánrendeléseit őrző, szolidan elegáns, csak arannyal

díszített minta természetesen a kiállításon is bemutatásra kerül. Az évszázadok óta a család birtokában lévő várkastély a számos kastélyuk közül mind a mai napig a család törzshelye, amely 2008-tól Gróf Batthyány László Ödön kurátorsága alatt áll.

A „Herend a kastélyban” ünnepélyes keretek között történő megnyitására június 24-én, a hagyományos várjátékok ideje alatt kerül sor, és az ősi, ódon várkastélyba október végéig várják a látogatókat.

Kiállítás az Anna-bál helyszínén

A HERENDI PORCELÁNMANUFAKTÚRA ZRT., MAGYARORSZÁG EU-S SOROS ELNÖKSÉGI PROGRAMJAIHOZ KAPCSOLÓDVA SZERVEZETT KIÁLLÍTÁST BALATONFÜREDEN, AZ ANNA GRAND HOTELBEN, AMELY EGYIKE AZ ELNÖKSÉGGEL KAPCSOLATOS PROGRAMHELYSZÍNEKNEK.

A június 30-ig megtekinthető kamara-kiállítás ünnepélyes megnyitójára április első szombatjának délelőttjén került sor. A szép számban megjelent érdeklődőket Lengyel Ernő, az Anna Grand Hotel ügyvezető igazgatója és dr. Simon Attila, a Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. vezérigazgatója köszöntötte. Beszédeikben kiemelték Balatonfüred – azon belül is a hotel – és Herend hosszú évek óta tartó, jó kapcsolatát és együttműködését. Lengyel Ernő a közeli jövő terveit is említette, amikor is ez a gyümölcsöző kapcsolat még szorosabbá válik, dr. Simon Attila vezérigazgató pedig a herendi porcelánban rejlő szépségekre, tudásra és egyéb jellemzőkre hívta fel a látogatók figyelmét.

A kiállítást Dr. Bóka István, Balatonfüred polgármestere, országgyűlési képviselő nyitotta meg. Méltatta Herend jelentőségét Magyarország megítélése szempontjából, hiszen – amint fogal-

mazott – hazánk egyik szimbólumáról, kiemelt jelentőségű termékéről van szó. Kiemelte Herend azon tulajdonságát, hogy megalkuvást nem tűrően a minőséget helyezi előtérbe, ami példaként szolgálhat a Balaton-parti város számára is. A kiállítás ünnepélyességét Csincsi Mariann fuvolajátéka emelte.

A tárlat keresztmetszetet nyújt Herend tudásából, a legismertebb minták és formák bemutatásával. Kiemelt darabok is bemutatásra kerülnek, mint például a Magyar Szent Korona porcelánmásolata vagy Szent István király lovas ábrázolása.

Kultúra és borok a kávéházban

IMMÁRON HATODIK ÉVE KEZDŐDÖTT EL AZ APICIUS KÁVÉHÁZBAN A KÁVÉHÁZI ESTEK SOROZAT. A MŰVÉSZI IGÉNYESSÉG ÉS A LEGKIVÁLÓBB BORÁSZOK PÁROSÍTÁSA A HERENDI PORCELÁNMANUFAKTÚRA ZRT. KULTURÁLIS MISSZIÓJÁHOZ IGAZODVA AZÓTA IS FOLYAMATOS TELT HÁZAT GARANTÁL.

Február végén a veszprémi Váci Mihály Irodalmi Színpad tagjának, Rábai Zsanettnek – aki porcelánfestőként dolgozik a manufaktúránál – és előadótársának, Dombai Zoltánnak „Lépések” című irodalmi estje került megrendezésre, amelyhez a Bakony Íz és Párlat Kft. remek pálinkái szegődtek kísérőül.

Márciusban a friss Kossuth-díjas Blaskó Péter, az irodalomtörténész Szigethy Gábor és Ákos előadásával a bencés humor estjét rendezték meg, stílszerűen a tavalyi év borászatának, a Pannonhalmi Bencés Apátság Pincészetének kitűnő boraival kiegészítve.

Áprilisban az irodalom után a zene kapta a főszerepet, amikor is Szalóki Ági és Juhász Gábor vendégeskedett Herenden. A válogatott dalok és stílusok nagy élményt nyújtottak a hallgatóságnak, és a kellemes dallamok mellé a 2010-ben Tokaj-Hegyalja legjobb borászatának választott, Tokaj Kikelet Pince és Berecz Stéphanie szolgáltatta a tokaji borokat.

Valóságos tündérmese

Majd csak az idő fogja eldönteni, hogy William walesi herceg és Kate Middleton esküvője valóban az évszázad legnagyobb eseményei között lesz-e számon tartva, de már egészen biztosan az évtized leglátványosabb ünnepének nevezhetjük. A jeles alkalomból a Herendi Porcelánmanufaktúra különleges, egyedi mintájú étkészlettel ajándékozta meg az ifjú párt.

Ma már szinte nincs olyan uralkodóház Európában, amelyik ne „dicsekedhetne” egy polgári származású családtaggal, de kétségtelenül a legnagyobb szenzációt az váltotta ki, hogy a brit Windsor-ház is behódolt a modern kornak, és William walesi herceg azt a nőt vehette feleségül, akibe egykor beleszeretett. Nem volt ez mindig ilyen természetes – édesapja például harminc évvel ezelőtt még nem kapott ekkora szabadságot. A két esküvő – Charles és Diana, valamint William és Catherine násza – szinte sehol sem kerülhette el az összehasonlítást, pedig alig van olyan szempont, amelyben egyeznek.

William aráját már nem a királynő választotta a számára, hanem ő maga. Az esküvőt nem egy rövid ismerkedés, hanem nyolc év együttjárás előzte meg, a fiatalok ugyanis már egyetemi éveikben egymásra találtak a skóciai St. Andrews falai között. A kapcsolat nem maradt titokban, hiszen a 21. század bulvársajtója kíméletlenül végigkövette a fejlődését, a hullámvölgyekről pedig még hangsúlyosabban tudósított (a pár ugyanis kétszer szakított). Mire a házasság szándéka megfogalmazódott bennük, már mindketten érett gondolkodású felnőtté váltak, akik nemcsak saját, közös életükről képesek dönteni, de tisztában vannak a helyzetükkel járó kötelezettségekkel is. Kate Middleton nyilvános szereplései korábban is egy tökéletes hercegnő képét rajzolták ki – noha a címet csak az esküvővel nyerte el. Ha mindez annak köszönhető, hogy a kapcsolat rákényszerítette az udvari etikett elsajátítására, ez láthatóan akkor sem okozott nehézséget neki. Ahogyan az sem, hogy polgári származása ellenére elfogadtassa magát a királyi család összes tagjával – beleértve II. Erzsébet királynőt is. Az egyszerű nép szívébe pedig végképp sikerült belopnia magát.

„KATE MIDDLETON ÉS WILLIAM WALES HERCEG EZZEL BÚCSÚT INTETT RÉGI NEVÉNEK, ÉS CAMBRIDGE HERCEGE ÉS HERCEGNŐJE LETTEK”

Bár az esküvők középpontjában mások is inkább a menyasszony áll, ebben az esetben még jobban érezhető volt, hogy a legnagyobb figyelem az erős személyiségű, kellemes kisugárzású és tökéletes külsejű Kate-re, vagyis Catherine hercegnőre esett. A szerencsés meghívottak ugyan kevesebben voltak, mint a harminc évvel korábbi brit királyi esküvőn – ez abból adódott, hogy a Westminster-apátság épülete kisebb, mint a Szent Pál-székesegyházé –, de televízión keresztül világszerte több százmillióan látták élőben, amint kimondja az igent választottjának. A brit tévénézők több mint 90%-a követte az eseményeket, és London lakosságának egytizede, vagyis nem kevesebb, mint

egymillió ember jelent meg a helyszínen. Amikor a teljes család kilépett a Buckingham-palota erkélyére, az ifjú ara még hangot is adott meglepetésének az ünneplő tömeg láttán. Az internet korában azonban már nem lehet pontosan meghatározni, hányan voltak rá kíváncsiak, hiszen rengeteg honlap kínált közvetítést. A YouTube-on mindenesetre rekordot döntött a nézettség. A világ szeme 2011. április 29-én rajtuk volt, ez biztos!

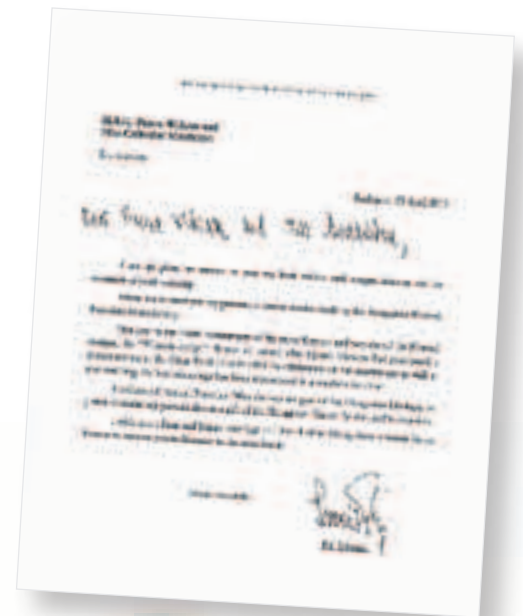
Persze csak addig, amíg el nem csattant a híres csók az erkélyen. A palotában zajló rendezvényekből már kizárták a nyilvánosságot, és egyre szűkült a résztvevők köre is. Előbb 650 fő vehetett részt egy állófogadáson, amelyen Károly herceg mondott köszöntő beszédet. A kiszüregott hírek szerint ebben nem csupán menyének bőkölt, de önmaga és fia kopaszságán is élcelődött, nem kis derűtséget keltve a közönség körében. A vacsorára aztán már csak a család szűk baráti köre volt hivatalos – nem hívtak meg több vendéget, mint egy átlagos felsőosztálybeli lakodalomra. Mindössze háromszázan vehettek részt rajta – száz-száz fő a menyasszony és a vőlegény környezetéből, és további száz Charles és második felesége, Camilla listájáról. A vendégek kiválasztása állítólag nekik is éppen olyan nehéz és idegőrlő volt, mint minden fiatal házасuló számára. Az esküvőnek ez a része azonban már nem zajlott olyan formális keretek között, mint a ceremónia, itt végre elengedhették magukat a fiatalok.

Kate Middleton és William walesi herceg ezzel búcsút intett régi nevének, és Cambridge hercege és hercegnője lettek. Ahogyan az esküvőt biztos kézzel irányították – hiszen a Buckingham-pa-

lotából kiszüregó hírek szerint valóban ők döntöttek a szervezés legfontosabb kérdéseiben –, úgy jövendő életüket is maguk kívánják kormányozni. Így például azt már nem osztották meg a nyilvánossággal, hogy hol töltötték a nászútjukat, és azt sem, hol rendezik be közös otthonukat. Az utóbbiról egy dolgot azért tudhatunk: ott lesz a helye annak a különleges porcelán étkészletnek, amit a Herendi Porcelánmanufaktúra készített számukra, és amely Magyarország hivatalos nászajándéka lett. A cég pontosan 160 évvel ezelőtt, a londoni Hyde Park Kristály-palotájában megrendezett világiállításon mutatkozott be először az angol királyi családnak, ahol aranyérmert nyert. Viktória királynő ekkor egy 24 darabos készletet rendelt magának, amelynek díszítő motívuma azóta az ő nevét viseli. Lady Diana szintén rajongott a herendi porcelánért, és többször is vásárolt a cégtől. Catherine és William készletét pedig már a Viktória-minta modern változata, az úgynevezett Royal Garden ékesíti, amely Szathmáry László és Müller Attila tervezői munkáját dicséri. Ha az ifjú pár az eddig megismert szellemben folytatja a királyi család hagyományait, joggal remélhetjük, hogy egy nap majd a nemes herendi porcelánkészlettel kínálják vendégeinek a teasüteményt.

Sir David William Brewer, London város királyi megbízottja, Csák János, Magyarország nagykövete és Szesztay László, cégünk kereskedelmi igazgatója a nászajándék átadásán.

Gyárfás Dóra

Minőség és bizalom

Mr. Trust, alias Molnár László Zalaszentgróton született. Az árva gyerek, majd csepeli szerszámkészítő 1956-ban hagyta el az országot, és tíz év múlva már egy olyan saját vállalkozással büszkélkedhetett, amelyik beszállítója volt a GM-nek, a BOEINGNEK, a NASÁNAK és végül a US ARMYNAK. A Mr. Trust becenevet a vevőitől kapta, és ma sem hiszi, hogy komplikált szerződéseket kell írni.

Amikor a 80-as évek végén nyugdíjba vonult Mr. Trust egyik teniszpартнere – aki nem melleleg a World Cooperage tulajdonosa – rájött, hogy a játékosársa magyar, arra kérte, hogy próbáljon meg utánanézni, lehet-e még venni a háború előtt oly híres, magyar tölgyhordókból, mert ő (is) állította, hogy a magyar tölgy első osztályú alapanyag. Molnár úr hozta a tudatos menedzsmen tapasztalatokat, a minőség és a kiváló technológia iránti elkötelezettséget, majd hosszas előkészítő munka és kutatás következett, aminek eredményeként kilenc kiválasztott termőterület maradt a gyártási programban. A vállalat 1998-ig hat éven keresztül csak dongagyártással foglalkozott. Szigetváron imígyen összeállt egy elkötelezett, kiváló minőségű alapanyagot előállító csapat. A nemzetközi visszajelzések egyre jobbak lettek, és a munkatársak, egymást

váltva, hosszú hónapokat dolgoztak a leghíresebb francia gyártóknál. 1998 jelentette aztán az igazi fordulópontot, amikor is egy zöldmezős beruházás indulásával Európa egyik legmodernebb, legjobban felszerelt hordóüzemét hozták létre.

A siker ékes bizonyítéka, hogy a Tonnellerie Francois Freres tulajdonosa már egy év múlva ajánlatot tett, hogy beszállna az amerikai vállalatba, ami 2000-ben meg is történt. Az új partner 150 éves hagyományokon alapuló gyártási tapasztalatot és világméretű kereskedelmi kapcsolatokat hozott az új társulásba. A cég nem bérmunkában dolgozik, hanem saját jogon, önállóan vagy közös értékesítési csatornákon keresztül forgalmazza saját, illetve közös márkás termékeit. A Szigetváron működő vállalatnál 2007 és 2009 között egymillió euró értékű fejlesztés valósult meg, és a magyar borásztársadalom meghatározó résztvevői és a soproni egyetem kutatóinak bevonásával, illetve különböző pályázatok segítségével azóta is innovatív kutatásokat folytatnak. A hordók alapanyaga ugyanaz a fajtájú Quercus Peatrea/Quercus Robur, mint a francia hordóüzemeknél, de a hazai tölgynek mégis más a fiziológiája, a szerkezete, az ásványianyag-tartalma, az íz- és illatvilága. Szerintük jobb, de mindenképpen más!

Vállalatunk a kezdetektől fogva kiemelt figyelmet fordít a megfelelő hulladékkezelésre. 2003 óta az ISO 9003-as és 14001-es tanúsítás szerinti termelésirányítási rendszerben dolgozunk. A rönk 100%-át hasznosítjuk, és nemcsak hordódongát, hanem betétdongát, chipset is készfűtünk. A rendkívül rákkeltő fűrészport korszerű elszívókkal gyűjtjük be, brikettáljuk és a hasítás során keletkező mellékterméket tűzifaként értékesítjük. Az erdő telepítése az erdészek dolga, ami hál' istennek nincs veszélyben" – tudtuk meg a cégvezetőtől.

És az eredmény: magyar hordók előállítása 5 kontinens 45 országa és több mint 2000 megelégedett partner számára!

Ékes János

„A nemzetközi piacon lényegesen több beszállítóval dolgozunk, pontosabb, tudatosabb programjaink futnak, egyes fajtákra, területekre állítjuk be a hordóösszetételt. Több összehasonlító kóstolás megy, ezek alapján váltogatjuk a beszállítókat.

Egy külföldi borász a látogatása alkalmával először az erdészetre kíváncsi, illetve az erdészetekkel kötött szerződéseinkre (mennyi ideig tudjuk biztosítani ugyanazt az alapanyagot), aztán kóstol, és csak utoljára nézi meg az üzemet, ahol az egyik legfontosabb szempont a rendelkezésre álló alapanyag mennyisége.

Liszt – Kocsis szemével

Az egykori zongoravirtuóz, ma már zenekarvezető, karmester és zeneszerző lett a magyarországi Liszt-év nagykövete. Kocsis Zoltán szerint Liszt Ferenc megkérdőjelezhetetlen alakja a zenetörténetnek, aki műveibe kódolta a magyarságát.

– *Mit takar az, hogy Ön a Liszt-év nagykövete?*

– Úgy gondolom, mi, zenészek mindenképp követek vagyunk, mert visszük a kultúrát a nagyvilágba, de a Liszt-év nagykövete részint a Hungarofest, részint más hivatalos szervek kezdeményezésére lettem. Örömmel vállaltam, mert jó példát láttam magam előtt, amikor az osztrákok Mozart-évére vagy a lengyelek Chopin-évére gondoltam. A mi fő célkitűzésünk az volt, hogy Lisztet méltó helyére helyezzük, a zenetörténet fejlődésében betöltött szerepének megfelelően. Liszt Ferenc ugyanis sokkal jelentősebb személyiség annál, mint ahogy ma a művei összessége alapján megítélik.

– *Miért, Ön szerint miben tévednek?*

– Az a véleményem, hogy Lisztet csak a remekművei alapján szabadna megítélni, és az alapján, hogy milyen hihetetlen mértékű hatást gyakorolt mind a kortársaira, mind pedig azokra a generációkra, amelyek már a halála után születtek. Megkockáztatom, hogy egészen Bartók Béláig jelölte ki az utat.

– *Konkrétan kiket tart Liszt követőinek?*

– Nemcsak neveket tudok mondani, hanem tételesen ki tudom mutatni azokat a hatásokat,

amelyeket az ő művei gyakoroltak más zeneszerzők alkotásaira. Az már szinte közhelyszámba megy, hogy Wagner és Liszt barátsága nem merült ki a személyes kapcsolatukban. Wagner a maga módján tökéletesítette a liszti vívmányokat. Az Obermann völgye című zongoradarab nélkül például nem lenne a Trisztán és Izolda, A strassbourgi harangok című Liszt-kompozíció nélkül nem született volna meg a Parsifal, és még sorolhatnánk. De emlíhetném Brucknert is, aki mindössze 12 évvel volt fiatalabb Lisztnél, vagy Csajkovszkijt, aki ugyan nem szerette Lisztet, mégis egész taktusokat vett át tőle. A B-moll zongoraversenyének kezdetéhez például Liszt A-dúr zongoraversenyét használta fel, és az Anyeginben Lenszkij áriájában szinte hangról hangra megidézte Az Obermann völgye főtémáját. A cseh Smetana maga vallotta, hogy Liszt művészete nyomán alakult ki a stílusa, Dvořák késői szimfonikus költeményeiben is közvetlenül kimutatható Liszt hatása, de a legnagyobb követőjének talán Richard Strausst nevezném. Az ő korai művei bevalottan Liszt nyomdokain haladnak, lényegesen felfejlesztve az eredeti stílust. És akkor még nem említettük Mahlert, Saint Saëns-t, Debussyt, Schönberget, Dohnányit. Ahogy Szókratész vagy Jézus tanításait minden követője másképp értelmezte, úgy Liszt vívmá-

nyait is. Ki-ki azt ragadta meg belőle, amihez a legnagyobb affinitása volt, vagy amiben a legnagyobb perspektívát látta.

– *Úgy érzi, ezt a hatását nem eléggé ismerik el a világban?*

– Igen, és félek, hogy a teljes életpályát még nekünk sem sikerült átfogóan bemutatnunk. Pedig ez feltétlenül szükséges ahhoz, hogy megértsünk bizonyos műveket. Bartókkal sem úgy kell kezdeni az ismerkedést, hogy rögtön A csodálatos mandarint hallgatja valaki, mert így nem fogja megszeretni. Végig kell követni a fejlődését a nemzeti romantikától a francia impresszionizmuson és az új bécsi iskolán át a kelet-európai folklór betöréséig – így nem lesz számára idegen A csodálatos mandarin. Liszt esetében ráadásul tudomásul kell venni, hogy a maga idejében megasztár volt, akit nem nagyon lehetett kritizálni. Senki nem merete azt mondani

„Szerintem Lisztet csak a remekművei alapján szabadna megítélni, és az alapján, hogy milyen hihetetlen mértékű hatást gyakorolt a kortársaira”

neki: „Franzi, csodálatos remekműveid vannak, de nem kéne teleszórnod a világot mindenféle szösszenettel.” Kevésbé gondolt az utókorra, mint mondjuk Brahms, aki a zsenigéit és az általa rossznak ítélt műveit megsemmisítette. Ha Liszt is ezt teszi, ma vitathatatlanul a zenetörténet egyik legnagyobbja lenne. Így sajnos hajlamosak vagyunk úgy beszélni róla, hogy „hát, csinált jót és rosszat is”.

– *Őn is így gondolja?*

– Nem. Én azt gondolom, hogy ha valaki csak egyetlen remekművet írt, akkor az illetőt az alapján kell megítélni. Senki nem kéri számon Muszorgszkijon a meg nem írt remekműveit, elég az a pár, amelyet ismerünk. Lisztet igenis a H-moll szonátából, a Fauszt-szimfóniából, a Les Preludes-ből, a H-moll balladából vagy a Magyar rapszodiákból kell megítélni. Rengeteg olyan műve van, ami nemhogy megüti a mértéket, hanem egyenesen zenetörténeti jelentőségű.

– *Milyen hatással lehetett rá, hogy a maga korában szupersztár volt?*

– Azt gondolom, a zenetörténet alkotói közül talán ő lenne az, aki ha feltámadna, a legjobban beilleszkedne a mai világunkba, és a legha-

marabb felfedezné az erővonalakat. Gyorsan ráérezne arra, hogy mik azok a hatások, amik az alkotást segítik, és milyen arányban kellene megosztania magát az önreklám és a művészet között. Ezt ő a maga idejében is meg tudta oldani. Nem volt még egy utazó művész, aki annyira jó sajtót kapott volna, mielőtt megérkezett valahová. Ő ilyen szempontból újjító volt, de nem biztos, hogy elégedett is volt ezzel. Mert azért tudta azt is, hogy kötelességei vannak a zene megújításában.

– *Az utazásai miatt ma egész Európa ünnepli őt, és több ország vallja a magáénak.*

– Igen, furcsa jelenség, hogy magyarnak vallotta magát, de nem tudott magyarul, német volt az anyanyelve, de franciául beszélt és írt a legjobban, és tudott még olaszul, angolul és latinul is. Rajongtak érte a nők, de élete második felében felszentelték és reverenciában járt. Ugyanakkor nincs még egy zenész, aki a korabeli pápának el merete volna játszani a Mephisto-keringőt. Amit életnek nevezünk, annak ő a legszélesebb spektrumát bejárta. Hihetetlen szélsőségek jellemzik, nemcsak az életét, de az alkotói és az előadói pályáját is. Mégis kevesen hangsúlyozzák mostanában, hogy az isteni egyensúly sem idegen tőle.

– *Mit ért ez alatt?*

– Itt van például a falon a H-moll szonáta egy lapja az ő kézírásában. Ez a darab csak hosszas csiszolgatás után nyerte el a végső formáját, de addigra igaz lett rá az a mondás, amivel Mozart illette a maga Don Giovanniját: nem lehet belőle egyetlen hangot sem elvenni vagy hozzátenni.

– *Mit jelent Önnek ez a kottaoldal? Miért tette ki az irodájába?*

Mert ha megfigyeljük, ez már egy tisztázat, nem egy munkakézirat. Mire ezt a pár ütemet papírra vetette, már pontosan látta, hogy a gondolatai milyen formát öltenek majd. És ha ránézünk, az írás lendületéből lenyűgöző szabadságot érezhetünk ki. Számomra ez a kottaoldal és Liszt egész életműve azt példázza, micsoda határtalan perspektívái vannak a szabadságnak akkor, ha nem lépünk ki a játéktér keretei közül.

– *A Nemzeti Filharmonikusok ebben az évben szinte minden fellépésén műsorra tűz egy Liszt-művet. Milyen tervei vannak még a zenekarral a Liszt-évben?*

– Sok minden függ az anyagi lehetőségeinktől, és ezek pillanatról pillanatra változnak. Egy biztos, már elkészültünk egy lemezzel, amely egy januári koncertünk felvételét tartalmazza. Ezen a Les Preludes mellett elhangzik az Amint a hegyen halani című szimfonikus költemény, valamint a Magyar fantázia, Farkas Gábor szólójában. És tervezzük még egy lemezt, amin Liszt kevésbé ismert zenekari műveiből adnánk elő párat – olyan rövidebb darabokat, amelyek éppen a rövidségük miatt nehezen illeszthetők a koncertműsorokba. Eljátszanánk például a Magyar gyors indulót, ami megint csak egy olyan remekmű, amivel Liszt bizonyosságot tett a magyarsága mellett.

– *Ha nyelvében nem is, a zenéjében többször is kifejezte, hogy a magyar kultúrából táplálkozik.*

– Én úgy gondolom, mindig tiszteletben kell tartani azt, ha valaki valamit állít magáról. Ha Liszt Ferenc azt mondta, hogy magyar, akkor ezt tiszteletben kell tartani akkor is, ha nem beszélte a nyelvünket. De talán még ennél is fontosabb, amit a műveibe belekódolt. És ha egyszer sok művébe – nem csak a Magyar rapszodiákba – belevéste a magyarságát, akkor ez mindent felülír.

Gyárfás Dóra

A harmadik fénykor Gödöllőn

A megújuló kastély az EU-elnökség helyszíne

A Herendi Porcelánmanufaktúra és a gödöllői kastély kapcsolata az épület második fénykorát jelentő „királyi időszakban” kezdődött. I. Ferenc József és a magyarok szeretett királynéja, Erzsébet koronázási ajándékként kapta meg a gyönyörű barokk kastély használatát. A királyi család számára készített herendi porcelánok ma az állandó kiállítás féltett kincsei.

A kastély tavaly óta újabb, helyreállított terekkel kápráztatja el látogatóit. Az épület méltán kaphatta meg a megtisztelő lehetőséget, hogy Magyarország soros EU-elnöksége idején az elnökségi tárgyalások fő helyszínéül szolgáljon. Ez már a harmadik fénykor – amelyben Gödöllő partnere ismét Herend. Az EU-s hétköznapiokról és a két intézmény együttműködéséről kérdeztük Gönczi Tibort, a kastély ügyvezető igazgatóját.

– 2010-ben EU-s támogatással, elképesztő ütemben készült el a kastély Gizella- és Rudolf-szárnya, a park egy része, majd a lovarda és az istálló. A látogatók azonban mégsem vehették teljesen birtokba ezeket a termeteket, hiszen időközben kiderült: a kastély kiemelt protokollhelyszín lesz 2011 első felében. Hogyan fogadták a látogatók ezt a helyzetet?

– Úgy gondolom, hogy mind a gödöllőiek, mind a városba érkező vendégek átérezték és megértették, hogy mekkora értékkel bír a kastély EU-elnökségi szerepe. A felújított terek részleges látogatására pedig minden alkalommal, amikor csak tehetjük, lehetőség biztosítunk. Tavaly ősszel a felújított Rudolf-szárnyat éppen egy fantasztikusan gazdag és látványos herendi porcelán-kiállítással „adtuk át” a nagyközönségnek, míg a Gizella-szárnyban már valóban nem tudtuk megrendezni az oda tervezett, állandó kiállítást. Viszont azokon a napokon, amikor nincs uniós rendezvény nálunk, speciális túrákon mutatjuk be azokat az exkluzív tereket, ahol a döntések születnek. Ilyenkor a vendégeink is megtekinthetik a plenáris ülések helyszínéül működő lovardát, a pihenőtereket, a bilaterális tárgyalókat és titkársági szobákat.

– Ezeket a tereket most a szükséges irodai berendezésekkel, bútorokkal látták el átmenetileg, de a szobákat képzőművészeti és iparművészeti alkotások is díszítik...

– Valóban, a falakon gödöllői vonatkozású festmények függnek, amelyeket a Gödöllői Városi Múzeumtól kölcsönöztünk erre az időszakra. A termek egy-egy sarkában álló vitrinekben pedig

herendi porcelánokban gyönyörködhetnek vendégeink. Az imént említett, tavalyi kiállítás kapcsán merült fel, hogy annak elbontása után maradjon itt néhány tárgy, amellyel bemutatható a kiváló színvonalú magyar iparművészet. A már említett európai uniós túsájk pedig éppen attól a herendi vázától indulnak, amelyet a manufaktúra az elnökség tiszteletére készített, a tagállamok himnuszainak kezdősoraival díszítve. A 25 kiló súlyú, 1 méter magas váza most a kastély barokk előterét díszíti. A váza mellett pedig olyan herendi kávéscsészéket mutatunk be, amelyeket VIP-ajándékként kapnak a magas szintű delegáltak.

– A stílusteremtő barokk kastélyépület egy része még felújításra vár...

– Így igaz! Előttünk áll még a muzsikusszárny, az egykori orangerie (a narancsház), a sörház és a kocsiszín, a főudvarmesteri épület, valamint a márványistálló rekonstrukciója is. Feladat tehát van bőven, hiszen ezek a gyönyörű terek is izgalmas turisztikai látnivalók létrehozásának lehetőségét rejtik magukban! Most azonban az a legfontosabb számunkra, hogy az elnökségi időszakhoz kapcsolódó kihívásoknak a lehető legmagasabb színvonalon feleljünk meg.

– Az év második felében már időbeli korlátozások nélkül várják a látogatókat. Milyen látványosságra számíthatnak a vendégeik?

– Gödöllőn az idei év a Barokk Éve. Ennek indításként került a felújított parkunkba Mária Terézia szobra. A Barokk Évhez kapcsolódó programjaink közül kiemelendő a június 12-i Antal-napi Vigasság, valamint a Kincses templomok című kiállításunk, amely az első fénykort, az építető Grassalkovich I. Antal mecénási tevékenységét mutatja be. Augusztus elején ezzel kezdődik majd a Barokk Hét mozgalmas rendezvénysorozata, ami kiemelt időszak a városban.

Idén még egy kuriózummal leszünk gazdagabbak: június közepén nyitjuk meg Horthy Miklós kormányzó föld alatti bunkerét, amelynek különlegessége, hogy tervrajzok alapján tudjuk rekonstruálni benne az eredetileg el nem készített berendezését! Szeptemberben pedig a Gizella-szárnyban nyílik meg az új állandó kiállításunk, amely a királyi gyermekek gödöllői hétköznapijaitól az EU-elnökség időszakáig mutatja majd be a gödöllői kastély történetét.

Faludi Ildikó

Gödöllőre került Mária Terézia egész alakos szobra

Mária Teréziának a budapesti Millenniumi Emlékműre állított szobrát Zala György készítette, 1907 és 1911 között. Az erősen fűzőtt, karsú derekú, álló fiatal nőalakot palásttal, fedetlen vállal és felső mellrésszel, méltóságteljes, enyhén emelt fővel, jószágos arccal örökítette meg. A szobor alatti mezőbe az 1741-es pozsonyi országgyűlés domborműve került, amelyen „Vitam et sanguinem!” felkiáltással a magyar rendek megmentik a királynő örökségét. A jelenet megszervezésében királyi személynökként komoly szerepet játszott Grassalkovich Antal. A Mária Terézia-szobrot (a többi Habsburg uralkodóéval együtt) a Tanácsköztársaság napjai alatt, 1919-ben eltávolították az emlékműről, majd a Horthy-korszakban visszaállították. A királynő szobra a II. világháborúban komoly sérüléseket szenvedett, az alsó része megsemmisült. Az 1950-es években a Habsburgok teljes mértékben kegyvesztetté váltak, és csak a szerencsének köszönhető, hogy nem olvasztották be őket a Sztálin-szoborba, mint például gróf Andrássy Gyula lovas szobrát. Az üres helyeket a magyar függetlenségért küzdő vezetők töltötték be, Mária Terézia helyére Thököly Imre került.

A királynő szobrát hosszú évtizedeken keresztül raktárban őrizték Budapesten, majd Süllyápon. 2002-ben Illyés Antal restaurálta. Hazánk egyetlen egész alakos Mária Terézia-szobrát ezt követően a Szépművészeti Múzeum előcsarnokában állították fel. Innen kerülhetett az idén megrendezésre kerülő Barokk Év alkalmából február közepén – tartós letétként – Gödöllőre, a Grassalkovich-kastély parkjába. Ünneplés átadására – nagy érdeklődés mellett – 2011. március 5-én került sor. A kastély parkjának új látványosságát azóta is igen sok érdeklődő keresi fel.

dr. Papházi János PhD

Herend és a szecesszió

A 19. század végén és a századforduló környékén a művészeti mecenatúra komoly változásokon ment keresztül Európában és Magyarországon. A megerősödő és egyre vagyonosabb polgári réteg a művészet pártfogójaként lépett fel. Neves művészeket bíztak meg azzal, hogy kialakítsák házuk lakóhelyiségeit, és azokat a hozzájuk illő iparművészeti tárgyakkal ékesítsék. Ebben a kerámia- és porcelánmanufaktúrák is kiemelkedő szerepet kaptak.

Ezekre az új elvárásokra és ízlésvilágra adott tökéletes választ a század utolsó évtizedében kialakult stílus, a szecesszió. Elterjedése nem kötődik egy országhoz, sokkal inkább egy azonos időben jelentkező, hasonló formai elemeket és alkotói felfogást hordozó mozgalomról van szó. Ennek köszönhető, hogy mindenhol más-más, sajátos vonásokkal és jellemzőkkel párosult. Már a mozgalom neve is különbözik országonként: Franciaországban Art Nouveau, Olaszországban Stile Liberty (különös módon a londoni Liberty's lakberendezési és lakástextil-üzlet után) vagy Stile Floreale, Németországban Jugendstil, Ausztriában Sezession (Magyarországon az osztrák elnevezést követve a szecesszió honosult meg). Az új stílusnak az viszont mindenképpen a kö-

zös jellemzője, hogy követői el akartak fordulni a kiüresedett historizáló művészet formáitól, és egy újfajta művészeti kifejezést kerestek. Habár ez minden országban eltérő módon jelentkezett, vannak olyan formajegyek, amelyek mindenhol megtalálhatók voltak: az egyenes vonalak helyett a kanyargós, dekoratív vonalak használata, az ornamentális, főként virágmotívumok túlsúlya. A képző- és iparművészek arra törekedtek, hogy elszakadjanak a történeti múlttól, és alkotásaikkal a modern élet lendületét fejezzék ki. A múlt-hoz való visszafordulás azért mégis megjelenik, de már más értelemben. A szecesszió előzménye az angliai Arts and Crafts mozgalomban keresendő, aminek vezéralakja William Morris (1834-1896) a középkori kézművesség ideáját kívánta újjáéleszteni, ennek szellemében a tö-

megtermelést végrehajtó gyárral szemben a népi kézműves munka és a manufaktúrák jelentőségét hangsúlyozta.

A szecesszió a Herendi Porcelánmanufaktúra életében is fontos fordulópontot jelentett. Az 1890-es évek folyamán a gyár helyzete rendkívül bizonytalanra vált, amit anyagi nehézségek és a vezetés hiányosságai okoztak. 1896-ban Farkasházi Fischer Jenő, az alapító Fischer Mór unokája vásárolta meg a gyárat, és vette át annak vezetését. Fischer Jenő személyében az üzem egy rendkívül nagy tudású és széles műveltségű vezetőt kapott. Fischer 1893-ban tért haza külföldről, 1893 és 1896 között az ungvári „porcelánfestőde” művészeti vezetője volt. Művészeti írásokat publikált a kerámiatörténeletről, és 1887-

ben jelent meg a mára klasszikussá vált munkája a 16. században élt, francia keramikusmesterről, Bernard Palissyról, 1896-ban pedig kiadták a della Robbia család történetét feldolgozó könyvét.

Amikor átvette a gyárat, nagy lendülettel kezdett bele a munkába, és 1897-ben újra beindult a rendszeres porcelángyártás. Először a régebbi modellek és minták újragyártásával próbálkoztak, a „klasszikus” herendi tárgyak termelésére koncentráltak, majd a századfordulón már az új technikák kerültek előtérbe, és elkezdték gyártani a szecesszió szellemében tervezett dístárgyakat is. Ezekre a művekre jellemzőek az egyszerű, letisztult formák, a tárgyak dekoratív, egyetlen lendületes vonalból felépülő alakja és a visszafogott minta, ami sokszor ornamentális, virágmotívumokból épül fel.

A szecesszió a herendi porcelánok esetében nem csak formai és kinézetbeli változásokat hozott. Fischer Jenő a külföldi útjain tapasztaltakat is remekül kamatoztatta, például kipróbálta és bevezette az így megismert, különleges máztechnikákat. Ezek a technikák elsősorban a távol-keleti alapanyagokból és a különleges má-

zából álltak, és kihasználták a tűz kerámiát megváltoztató tulajdonságait.

A szecesszió idején dolgozta ki a magas tűzű folytatott technikát (coulé technika), a lágy porcelánmáz, lüszterezett szeladonmázai, kristálymázai,

„A szecesszió előzménye az angliai Arts and Crafts mozgalomban keresendő, aminek vezéralakja William Morris volt”

valamint pâte sur pâte technikával készült vázáit és díszedényeit.

Fischer Jenő a gyár pénzügyi nehézségei miatt nem akart részt venni az 1900-as párizsi vi-

lágkiállításon, ám a szervezők ragaszkodtak a herendiek jelenlétéhez. A magyar állam szintén szerepeltetni kívánta a Herendi Porcelángyár tárgyait, és ehhez megteremtette a megfelelő anyagi támogatást is. Fischer Jenő ekkor az új technikával készült szecessziós porcelánokból tartott bemutatót, amit rendkívül jól fogadtak és díjaztak a kiállítás szervezői, illetve látogatói – és ezt a nagy sikert aztán megismételte az 1904-es, Saint Louis-ban tartott világkiállításon is!

Galács Éva

Csontváryt látni kell!

A FESTŐÓRIÁS, AKI ALIG TÖBB MINT TIZENÖT ÉVIG ALKOTOTT, A MEG NEM ÉRTETT ZSENI, AKINEK VÁSZNAIT KIS HÍJÁN SZEKÉRPNYVÁNAK ADTÁK EL – MA VISZONT CSONTVÁRY KOSZTKA TIVADART A LEGNAGYOBB MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK KÖZÉ SOROLJUK. MI LEHET AZ OKA ANNAK, HOGY A HATÁRAIN KON TÚL MÉG MINDIG NEM ISMERIK A MODERN MAGYAR FESTÉSZET EGYIK LEGEREDETEBB TEHETSÉGÉT, ÉS A NAGY NEMZETKÖZI ÁTTÖRÉS TOVÁBBRA IS VÁRAT MAGÁRA?

„**H**a Csontváry Kosztká Tivadarból nem lehet nemzetközi sztárfestőt csinálni, akkor Magyarországról senkiből” – véli Molnos Péter művészettörténész, a Csontváry - Legendák fogságában című könyv szerzője.

A másfél éve megjelent monográfia szokatlan megközelítésben vizsgálta a festőt: megkérdőjelezett minden szót, amit ő vetett papírra azokban az években, amikor a festészettel már felhagyott.

„Csontváry egy mítoszteremtő figura volt, a saját mítoszáat is megteremtette – állítja a festő szakavatott ismerője. – 1909-ig festett, onnantól pedig verbálisan építette a legendáját. Több ezer oldalt írt, amiből többszáz fenn is maradt, és ebben mintha azt kísérletezte volna ki, hogy melyik a leghatásosabb sztori az ő esetében.”

Molnos szerint ennek a terméke lehet az a történet is, amely elindította a festővé válás útján, és amelyet csak a tízes évek elején jegyzett fel – jó húsz évvel azután, hogy az esemény (állítása szerint) megtörtént.

ZRÍNYI KIROHANÁSA (1903) BAALBEK (1906)

Eszerint huszonhét évesen, amikor még patikusként dolgozott, egy szabad órájában égi sugallat érte. „Te leszel a világ legnagyobb napút-festője, nagyobb Raffaelnél!” – üzent a hang. Ő pedig engedelmessé vált neki. Előbb rajzolni kezdett, majd bérbe adta a patikáját, és negyvenegy éves korában nekivágott a nagyvilágnak, hogy valóban kitanulja a piktúrát. Bejárta Európa legjobb festőiskoláit – Münchentől Párizsig –, de erről a korszakáról is viszonylag keveset lehet tudni, mert hiteles bizonyíték alig maradt fenn róla. „Az állítja például, hogy volt egy párizsi kiállítása, amin a New York Herald Tribune munkatársa kijelentette, hogy ő a 20. század legnagyobb festője. De ma már arra sincs semmilyen bizonyíték, hogy ez a kiállítás egyáltalán megvalósult, ugyanis mindeddig egyetlen korabeli francia újságban sem találtunk rá utalást” – meséli Molnos Péter.

A képek azonban kétségkívül elkészültek, és egyéni stílusukkal legalább itthon feltűnést keltek. Csontváry tudniillik időről időre hazatért, és Budapesten valóban több kiállítást rendezett. Kezdő léteire hatalmas vásznakat munkált meg, és semmilyen korabeli divatnak vagy irányzatnak nem hódolt be. Műveit nem lehet illetni sem az impresszionizmus, sem az expresszionizmus, sem a szürrealizmus vagy a naiv festészet címkéjével. Molnos szerint kivülállósága talán éppen abban állt, hogy a 19. századi romantikus festők témaválasztását követte, és a természeti tájban kereste a gondolatok és az érzelmek metaforáját – persze mindezt az ő rendkívül modern „világító” színeivel és festményeinek Van Gogh-éhoz hasonló faktúrájával.

Ha a magyar sajtó foglalkozott is vele, azt a visszaigazolást sohasem kapta meg, amire annyira vágyott. Önmagán kívül senki nem állította, hogy

ő a legnagyobb festő a világon. Molnos Péter úgy véli, hogy talán éppen a sikertelenség váltotta ki belőle az elmezavart (bár korábban sem volt kifejezetten átlagos figura), illetve azt, hogy egyik napról a másikra abbahagyta a festést. A fordulat pontos okát azonban ma már nem lehet minden kétséget kizáróan megállapítani.

„Te leszel a világ legnagyobb napút-festője, nagyobb Raffaelnél!”

Mindenesetre ma már egyértelműen remekműnek tartjuk azokat a képeket, amelyek akkoriban talán túl merésznek hatottak, vagy hatalmas méretük okán megalomán vágyakról árulkodtak: a Baalbeket, A magányos cédrus vagy a Zarándoklás a cédrushoz, A taorminai görög színház romjai és a Mária kútja Názáretben című festményeit. Mágikus erejének egyik jellemző megnyilvánulása, a Castellamare di Stabia látképét ábrázoló alkotás még egy herendi porcelánvázára is felkerült.

Művei Gerlóczy Gedeon építésznek köszönhetően maradtak fenn. Ő licitálta felül a hagyatékot elárverező aukción azokat a kocsisokat, akik a hatalmas vásznakot örömmel használták volna szekérponyvának. Az igazi elismerésre azonban még évtizedeket kellett várni. És ha itthon időközben Csontváry be is került a legnagyobb

magyar festők panteonjába, fő művei még mindig nincsenek egy helyen, méltó módon kiállítva. Molnos Péter szerint ez is hozzájárul ahhoz, hogy az életmű nem tudott eddig külföldön feltűnést kelteni.

„Ahoz, hogy valakit külföldön ismertté lehessen tenni, meg kell felelnie bizonyos feltételeknek – magyarázza a szakember. – Az egyik ilyen például, hogy viszonylag nagy életműve legyen, és ennek jelentős része bekerüljön a műkereskedelembé. Csontváry azonban nem sokkal több mint 70 olajképet készített, tehát az életműve kicsinek számít, és a jelentős művek 90%-a múzeumi tulajdonban van. A magyar aukciós rekordot ugyan pont az ő egyik képe tartja, de az elmúlt húsz évben mindössze hat képe bukkant fel árverésen, nemzetközi aukción pedig soha nem szerepelt.”

A művészettörténész szerint Csontváry tehetsége valójában a nagyméretű képekben mutatkozik meg legjobban, ezek azonban nehezen szállíthatók, így ritkán szerepelnek utazó kiállításokon. „A legjobb megoldás talán az lenne, amiről ő maga álmódott: egy komoly budapesti múzeum, ahol méltó helyet kapnának a képei, és ahová bárkit el lehet hívni külföldről” – veti fel a lehetséges kiutat Molnos Péter. A hagyaték megmentője, Gerlóczy Gedeon is ezt szerette volna, és el is készítette az első tervek egy városligeti kiállítóhelyhez.

Van azonban még egy ok, amiért Csontváry eddig nem vált világhírűvé: a függetlenség! Egy-egy rajongója eddig is akadt Európában, de a legtöbb művészettörténész nem tud mit kezdeni azzal, hogy egyetlen kategóriába sem lehet belegyömöszölni.

Gyárfás Dóra

Mestervizsga

A HERENDI PORCELÁNMANUFAKTÚRA 2008 JANUÁRJÁBAN PORCELÁNKÉSZÍTŐI ÉS PORCELÁNFESTŐI SZAKMÁBAN INDÍTOTT MESTERKÉPZÉST. A MANUFAKTÚRA BELSŐ SZERVEZÉSŰ MESTERKÉPZÉSÉN ÖSSZESEN TIZENNEGY PORCELÁNKÉSZÍTŐ ÉS TIZENNEGY PORCELÁNFESTŐ KAPHATJA MEG A MESTERLEVELET.

Tóth Gyula

VILÁGCIRKUSZ

A dekoráció a cirkuszban fellépők csoportképeit jeleníti meg, karikatúraszerűen ábrázolva az embert (aki lehet bohóc, porondmester, idomár stb.) és a számtalan állatfigurát.

A már-már kissé eltúlzott és szatirikus formában megjelenő figurák keverednek az emberi tulajdonságokkal felruházott, valóságosabb alakokkal.

Az alakok egymás közötti kapcsolatát a humor jellemzi, amitől az egészet egyfajta groteszk bábjátja át.

A váza felületét – a hagyományos herendi díszítési formától eltérően – kissé szokatlan és egyedi felfogásban dekorálták. A vázatest és a fedő szervesen kapcsolódik egymáshoz, egy egységet képezve, és ez még a talpazatra is átnyúlik.

Ez a dekoráció teljes egészében az alkotó fantáziájának szüleménye, beleértve a 127 figurális alakot is, amelyek mindegyike megmosolyogtatja a szemlélőt.

Tóth Péterné

ART NOUVEAU

A szíromváza modern formája, letisztult, stilizált virágként történő megjelenítése harmóniában van a 19. és a 20. század fordulójának főbb művészeti irányzataival.

Az impresszionista festészetre jellemző laza, kontúrok nélküli ecsetkezelés – a pillanatnyi látvány folszerű rögzítése – a magas tűzű mázba süllyedő kobaltalapozással, és az erre rádolgozott, hagyományos porcelánfestékek úgynevezett palettafestésével valósul meg.

A kiegészítő növényi motívumok hullámzóan, ritmikusan ismétlődve kapcsolódnak a festmény fő témájához – dekadens életérzést tükröző nőalak a viharos tenger partján –, ami a korszakra jellemző, újszerű témaválasztás.

A leandert és a mandulafenyőt stilizálva ábrázoló ornamentika az aranyfesték használatával szecessziós hatást kelthet csakúgy, mint a közöttük megbúvó, felröppenő kabócák.

A hideg (nyugtató kékes) és a meleg (serkentő vöröses) színárnyalatok megjelenése szépen csengő harmóniát alkot a váza egészén, ami újszerű ábrázolásmódjával remélhetőleg hozzájárul a „herendi” állandó megújulásához.

Klein Alfréd Tamás

ALPHONSE MUCHA
„DRÁGAKÖVEK” (1900)

Mucha a szecesszió egyik legjelesebb és legmarkánsabb reprezentánsa. Az általa képviselt dekoratív stílus ma ismét reneszánszát éli.

A képen látható fedeles vázát az egyik, drágaköveket szimbolizáló sorozata ihlette. Alkotójához mindig is közel állt ez a sajátos, kicsit grafikus formavilágú stílus: az aprólékos, végletekig kimunkált felületek, a kavargó, tekergető vonalak, hajkoronák első pillantásra kusza, mégis szabályosan rendezett egyvelege.

A „fehér arany” felülete kiválóan alkalmas ennek a világnak a megjelenítésére.

A porcelánfestés színpalettájába öltöztetett, drágaköveket megszemélyesítő női alakok ma is megindítóak mindkét nem számára.

A kolostori gyógynövénykultúra - ma is élő hagyomány!

Pannonhalmi hagyományok

A pannonhalmi apátság már alapításától kezdve tartott fenn kórházat a környék betegeinek ellátására, ahol szerzetesek gyógyítottak. Az apátság levéltára őriz egy 1201-es keletkezésű, helyi oklevelet, amelynek hitelesítői között megtalálható a „kórház mestere” is. 1786-ig folyamatosan éltek gyógyítással foglalkozó szerzetesek Pannonhalmán.

Könyvtárunk megőrizte a szakkönyveiket, kéziratok feljegyzéseiket, receptúragyűjteményeiket, amelyekben a saját tapasztalataikat, az általuk alkalmazott módszereket és eljárásokat írták le.

Talán Reich Elek gyógyszerész testvér hagyatéka a legértékesebb. A „Praescriptiones medicae” („Orvosi előírások”) című, rendeléstani kéziratos könyve több mint 500 receptet tartalmaz, amelyeket ő maga is alkalmazott. Az ő receptjeit fordítottuk le, és azok alapján készítettük el a pannonhalmi teacsalád eddig megjelent, nyolc termékét (például a Laudes, a Veperás, a Májvédő és a Szívnyugtató teát).

Várhatóan még sok meglepetést rejt az a munka, amelynek során összevetjük a régi receptek eljárásait, összetevőit, a kolostori gyógyászat tapasztalatait korunk farmakológiai, toxikológiai, klinikai és fitoanalitikai vizsgálatainak eredményeivel.

Napjainkban egyre többen fordulnak bizalommal a természetes gyógymódokhoz és hatóanyagokhoz. Hogy miért? Azért, hogy a növényvilág gyógyító kincseinek segítségével őrizzék meg az egészséget, tartsák fenn a fizikai teljesítőképességet vagy fokozzák a természetes védekezőképességet!

Hortobágyi T. Cirill osb

Kolostori hagyományok

Az európai gyógynövénykultúra megteremtésében kiemelkedő szerepet játszottak a monostorok. Az ókor írásos kultúráját a könyvmásoló műhelyekben dolgozó szerzetesek mentették át az újkor számára. Így tehát a középkor gyógyító szerzetesei az ókori tudományokon nőttek föl. Szent Benedek Kr. u. 540 körül írta reguláját, a szerzetesi életszabályzatot. Többek között ezt olvassuk a regula 36. fejezetében: „A beteg testvéreknek legyen külön szobájuk és istenfélő, lelkiismeretes és szorgalmas ápolójuk.” A külön szoba rövid idő alatt önálló épületté, kórházzá fejlődött; ahol az istenfélő, lelkiismeretes, szorgalmas ápolók mellett tudós, nemzedékek tapasztalatait ismerő orvos és gyógyszerész testvérek gyógyítottak.

A bencés regula elterjesztésében jelentős szerepe volt Nagy Károlynak. Ő maga több monostort is alapított.

A 9. század elején az építkezésekhez egy tervet készített mintá gyanánt, amely később a Szent Galleni kolostorterv néven vált ismertté. Ha figyelmesen tanulmányozzuk az alaprajzot, a templom keleti homlokzatánál megtaláljuk a kórházat. De itt van a gyógynövényes kert is, szép rendben, egymás mellé telepített, 16 ágyással.

A monostorokban a gyógynövényekből külső és belső használatra egyaránt szolgáló gyógyszereket készítettek a betegek számára: kenőcsöt, gyógyolajat, alkoholos kivonatot, teát stb. A monostori gyógyászat igazi titka abban rejlik, hogy a gyógyító szerzetes nemcsak a természet erejével számol, hanem a fűben, fában orvosságot elrejtő, teremtő Isten hatalmával is. Gazdag áldásgyűjteményeket tartalmazó szertartáskönyvek sokasága tanúskodik arról, hogy a gyógynövényeket megáldották, a betegekért imádkozták.

Orvosi zsálya

Az orvosi zsályát gyulladáscsökkentő és fertőtlenítő hatása miatt már időszámítás előtt használták, például a sebek kitisztítására. Eredményesen alkalmazható a légutakban felhalmozódott nyálka oldására, torokgyulladásra, gégegyulladásra, szájüregi gyulladások megszüntetésére, köhögéscsillapításra.

Kerti kakukkfű

Gyógyfűves pakolásként, fürdőként, frissítőként, fűszerként és gyógyszerként is használták. Bár az egyik legsokoldalúbban felhasználható növény, elsősorban köhögéscsillapítónak tartják számon. Asztmában, sőt szamárköhögésben is kiváló. A kakukkfűves borogatás hatékony az arctidegzsába okozta fájdalomra.

Citromfű

A citromfű számos kiváló tulajdonsága mellett leginkább a nyugtató hatása kiemelendő. A nyugtató hatás a legszélesebb értelemben értendő. Nem csak álmatlanság, idegesség, feszültség esetén javasolt. A gyomor és a bélrendszer nyugtatására vagy akár a méh görcseinek csillapítására is felhasználható.

Hársfavirág

Az illatos hársfavirágot meghűléses betegségekre és köhögéscsillapításra használják a leggyakrabban. A légúti hurut kezelésében nyálkaoldó hatása miatt köptetőként alkalmazzák. Teája hatékony izzasztószer, lázas betegségek esetén segít megszabadulni a mérgektől, így börtisztító hatása is számottevő.

Levendula

Teája idegnyugtató, idegesség okozta, erős szívdobogásérzés esetén. Nyugtató, lazító, feszültségoldó, egyben élénkítő, serkentő hatása van. Eredményesen használható nyugtalanság, álmatlanság, stressz okozta gyomor- és bélpanaszok kezelésére. Megszünteti a migrént, mivel serkenti az epe termelését.

Vérehulló fecskefű

A vérehulló fecskefű szárát, levézetét bárhol megtörve sárga nedvet bocsát ki magából, „vérzik”. Teaként fogyasztva, tinktúráként bőrre kenve egyaránt használható. Jótékonyan hat az anyagcserére, máj-, vese- és epetisztító, továbbá vértisztító és vérképző tulajdonságai miatt súlyosabb esetekben is hatékony.

Pintér László,
az Apicius étterem séfje

Az Apicius ínyencségeiből

LAZACKRÉMMEL TÖLTÖTT PULYKAMELLFILÉ

A megtisztított pulykamellfilét éles késsel kettényitjuk, sózzuk, borsozzuk. A parajleveleket forró vízben rövid ideig blansírozzuk, majd rögtön hideg vízzel lehűtjük, lecsepegtetjük. A lazacfilét csíkokra vágjuk, sózzuk, borsozzuk, 2 órára fagyasztószekrénybe tesszük, majd hozzáadjuk egy tojássárgáját, a tejszín felét és az egészet pürésítjük. Az előkészített pulykamellfilét óvatosan kiveregetjük, a parajleveleket ráterítjük. Ezután a lazacpürét a parajlevelekre halmozzuk, a pulykamellfilét felgöngyöljük, majd szorosan alufóliába tekerjük, sütőben közepes hőmérsékleten 20 percig sütjük. Közben a garnélarákokat olívaolajon rövid ideig pirítjuk, aztán a Pernod-val flambírozzuk. A maradék tejszínnel felöntjük, ízesítjük és mártás sűrűségűvé főzzük. Az elkészített pulykamellfilét felszeleteljük, a garnélamártásra halmozzuk. Háztésztaival, zöldségekkel tálaljuk, citromkarikával és kaporral díszítjük.

ÉTTEREM & KÁVÉHÁZ

8440 Herend, Kossuth u. 137.

Telefon: +36-88-523-235

E-mail: porcelanium@herend.com

Nyitva tartás:

április közepétől október közepéig:

kedd-szombat: 12:00-18:00

Lazackrémmel töltött pulykamellfilé

Hozzávalók:

- Filézett pulykamell 600 g
- Lazacfilé 200 g
- Koktélrák 150 g
- Barilla tészta 160 g
- Tojás 1 db
- Óriásgarnéla 4 db
- Parajlevél 60 g
- Pernod 0,1 l
- Tejszín 0,2 l
- Brokkoli 200 g
- Karfiol 200 g
- Sárgarépa 200 g
- Citrom 100 g
- Kapor (díszítésnek) 100 g
- Só, bors

Az év borásza Herenden

Herenden, az Apicius Kávéházban július közepéig tartanak a hatodik éve rendszeresen szervezett kulturális és gasztronómiai estek, majd egy rövid nyári szünetet

követően szeptemberben folytatódnak. Májusban vendégünk lesz Szekszárdról a Heimann Családi Birtok, amelynek vezetője, Heimann Zoltán, aki a tüzes borok

mellett borbarátként fogja szórakoztatni a közönséget. Június első péntekjén a Délbaltoni Borvidékről, önálló borestjével látogat el hozzánk a tavaly a szakma által a több esztendőn át tartó, kiemelkedő teljesítményéért az Év borászána választott Légli Ottó. Július közepén egy tematikus ír est zárja a tavaszi szezont, amikor is képeken, meséken, zenén és a tradicionális ír sörökön keresztül ismerhetjük meg Írországot és az ottani kultúrát.

A Guinness és Kilkeny sörök kóstolása mellett a Bran együttes ad koncertet!

www.herend.com

HEREND HERALD

programajánlatok

Múzeumi előzetes

Május közepétől június 19-ig a Munkácsy-díjas grafikusművész, Kajári Gyula emlékkiállításán a művész hagyatékának legszébb darabjait tekinthetik meg a látogatók. Kajári Gyula a Veszprém megyei Ósiben született, és a második világháború előtti években Herenden vésnöktononcként dolgozott.

Ősszel, szeptember közepén az évszakhoz is kapcsolódó, tematikus kiállítás fő témája a vadászat lesz. A vadászati témájú herendi porcelántárgyak mellett a Zirci Természettudományi Múzeum és a Keszthelyi Festetics-kastély vadászati gyűjteményének trófeái, kellekei teszik teljessé a kiállítást.

Múzeumok Éjszakája

Idén már ötödik alkalommal csatlakozik a Herendi Porcelánmúzeum a Múzeumok Éjszakája országos rendezvényhez. Herenden ebben az esztendőben **június 25-én** kerül sor a hagyományosan színes, színvonalas programokra. A Porcelánmúzeum és a Porcelanium látogatóközpont ezen az éjjelen díjmentesen látogatható, és több helyszínen koncertek, előadások fogadják az érdeklődőket. Az elmúlt négy évhez hasonlóan ezen a napon egy különleges, tematikus múzeumi kiállítás megnyitója is lesz. Ez alkalommal „Herend Zoo” címmel a herendi állatfigurák kerülnek a fókuszba. Az est folyamán fellép többek között Palya Bea és Dész László, Szalóki Ági és Orosz György humorista. A közönség a veszprémi Pannon Várszínház előadásában egy összeállítást láthat a Dzsungel könyve színházi változatából, ezenkívül fellép a Détár Enikő-Rékasi Károly színészházaspár is. A programot arcfestés, ezotéria, tűzszonglőrök, tűzgyújtás és díszfények egészítik ki. Az estet az LGT emlékenekar zárja.

Részletes program: www.herend.com

Herend az Andrássy-kastélyban

Szlovákiában a betléri, impozáns Andrássy-kastély elkerülte a magyar kastélyorsót, és eredeti állapotában és berendezési tárgyival, Közép-Európa egyik legszebb állapotban fennmaradt kastélyaként fogadja a látogatókat. Szépségét Europa Nostra-díjjal jutalmazták, varázslatos díszkertje és parkja a világörökség védett parkjai közé tartozik. **Május 12-től** a korabeli enteriőrök herendi porcelánokkal egészülnek ki a kastély egész területén. Az „Arisztokrácia porcelánja” című kiállítás az egyik legpompásabb és az egyik legfontosabb állomására érkezik, ahol **szeptember 30-ig** várja a szépségre, kulturális értékekre fogékony érdeklődőket. Az Andrássy-család fontos megrendelője volt Herendnek, ezért a betléri kastély több száz darabos herendi műtárgy-gyűjteménnyel büszkélkedhet, amelyből a kiállításon is bemutatásra kerülnek darabok – közülük sokat eddig nem láthatott a közönség. Érdeemes tehát felkerekedni egy nyári, kora őszi kirándulásra, már csak azért is, hogy jobban megismerjük a magyar történelem egy kis darabját. Az együttműködésnek köszönhetően várhatóan 2012-ben, a Múzeumok Éjszakáján Herenden, a Herendi Porcelánmúzeumban nyílik majd kiállítás az Andrássy-gyűjtemény legszebb darabjaiból!

